

Άκης Γαβριηλίδης haralambos.gavriilidis@chello.be

Η μελαγχολική χρήση των ονομάτων On the melancholic use of calling (oneself) names

*Σχόλιο για την εισήγηση του
Αριστείδα Μπαλτά στο συνέδριο
«Ο Μαρξ σήμερα»*

“She means to tear society up
by the roots”

James Callaghan about
Thatcher’s win, 1979 (quoted in
Stuart Hall, The Hard road to
renewal)

Γυρίζω τις πλάτες μου στο μέλλον
Στίχοι-Μουσική: **Διονύσης Τσακνής**

Γυρίζω τις πλάτες μου στο μέλλον
στο μέλλον που φτιάχνετε όπως θέλετε
αφού η ιστορία σας ανήκει
σαρώστε το λοιπόν αν επιμένετε
Μένω μονάχος στο παρόν μου
να σώσω οτιδήποτε - αν σώζεται -
κι ας έχω τις συνέπειες του νόμου
συνένοχο στο φόνο δε θα μ' έχετε

William Morris, *The Dream of John Ball*

- «... οι άνθρωποι παλεύουν και *χάνουν τη μάχη*, και το πράγμα για το οποίο πάλεψαν έρχεται παρά την ήττα τους, και όταν έρχεται προκύπτει ότι δεν ήταν αυτό που εννοούσαν, και άλλοι άνθρωποι πρέπει να παλέψουν για αυτό που εννοούσαν *με ένα άλλο όνομα*»
- “men fight and *lose the battle*, and the thing that they fought for comes about in spite of their defeat, and when it comes turns out not to be what they meant, and other men fight for what they meant *under another name*”

Wendy Brown, “Resisting Left Melancholia”
in: Eng & Kazanjian, *Loss: The Politics of Mourning*

Ο Μπένγιαμιν υπονοεί ότι τα αισθήματα τα ίδια γίνονται πράγματα για τον αριστερό μελαγχολικό ο οποίος «επαίρεται εξίσου για τα ίχνη παλαιότερων πνευματικών αγαθών όσο και οι αστοί για τα υλικά τους αγαθά». Καταλήγουμε να αγαπάμε τα αριστερά μας πάθη και τον αριστερό μας λόγο, τις αριστερές μας αναλύσεις και πεποιθήσεις, περισσότερο απ’ ό,τι αγαπάμε τον υπαρκτό κόσμο τον οποίο υποτίθεται ότι θέλουμε να αλλάξουμε με αυτούς τους όρους ή το μέλλον που θα ήταν σύμφωνο με αυτούς. Η αριστερή μελαγχολία, εν συντομία, είναι το όνομα που δίνει ο Μπένγιαμιν για μια πένθιμη, συντηρητική, οπισθοδρομική πρόσδεση σε ένα αίσθημα, μια ανάλυση, μία σχέση που έγινε σαν πράγμα και πάγωσε στην καρδιά του υποτιθέμενου αριστερού. Αν ο Φρόιντ μπορεί να βοηθήσει εδώ, τότε η συνθήκη αυτή κατά τεκμήριο προκύπτει από κάποια ακατονόμαστη απώλεια, ένα ιδανικό που συνετρίβη ανομολόγητα, τα οποία δηλώνονται στις μέρες μας από τους όρους *Αριστερά*, *Σοσιαλισμός*, *Μαρξ*, ή *Κίνημα*.

Σίγουρα οι απώλειες της αριστεράς είναι πολλές στις μέρες μας· για άλλες μπορούμε να δώσουμε λόγο, για άλλες όχι. [...] Αλλά στον κούφιο πυρήνα όλων αυτών των απωλειών, ίσως στον τόπο του πολιτικού μας ασυνειδήτου, μήπως βρίσκεται επίσης μια ανομολόγητη απώλεια –η υπόσχεση ότι η αριστερή ανάλυση και η αριστερή στράτευση θα παρείχε σε όσους προσχωρήσουν σε αυτήν ένα σαφές και σίγουρο μονοπάτι προς το αγαθό, το δίκαιο και το αληθές; Αυτή η υπόσχεση μήπως δεν αποτέλεσε τη βάση για μεγάλο μέρος της ευχαρίστησής μας που είμαστε στην αριστερά, και μάλιστα για την αυτοεκτίμησή μας ως αριστερών και για τη συντροφικότητά μας προς τους άλλους αριστερούς; Και αυτή η αγάπη δεν είναι δυνατό να εγκαταλειφθεί χωρίς να απαιτηθεί ένας ριζικός μετασχηματισμός στο ίδιο το θεμέλιο της αγάπης μας, στην ίδια μας την ικανότητα για πολιτική αγάπη και πρόσδεση.

Wendy Brown, “Resisting Left Melancholia”
in: Eng & Kazanjian *Loss: The Politics of Mourning*

Benjamin suggests that sentiments themselves become things for the Left melancholic who “takes as much pride in the traces of former spiritual goods as the bourgeois do in their material goods”. We come to love our Left passions and reasons, our Left analyses and convictions, more than we love the existing world that we presumably seek to alter with these terms or the future that would be aligned with them. Left melancholia, in short, is Benjamin’s name for a mournful, conservative, backward-looking attachment to a feeling, analysis, or relationship that has been rendered thinglike and frozen in the heart of the putative Leftist. If Freud is helpful here, then this condition presumably issues from some unaccountable loss, some unavowably crushed ideal, contemporarily signified by the terms *Left, Socialism, Marx, or the Movement*.

Certainly the losses, accountable and unaccountable, of the Left, are many. [...] But in the hollow core of all these losses, perhaps in the place of our political unconscious, is there also an unavowed loss –the promise that Left analysis and Left commitment would supply its adherents a clear and certain path toward the good, the right, and the true? Is not this promise that formed the basis for much of our pleasure in being on the Left, indeed, for our self/love as Leftists and our fellow feeling toward other Leftists? And this love cannot be given up without demanding a radical transformation in the very foundation of our love.

Wendy Brown, “Resisting Left Melancholia” - συνέχεια

Φρόνιτ ξανά: «Αν η αγάπη για το αντικείμενο – μια αγάπη που δεν είναι δυνατό να εγκαταλειφθεί έστω και αν έχει εγκαταλειφθεί το αντικείμενο- βρει καταφύγιο στη ναρκισσιστική ταύτιση, τότε το μίσος καταλαμβάνει το υποκατάστατο αντικείμενο: το κακομεταχειρίζεται, το υποβιβάζει, το κάνει να υποφέρει και αποκομίζει σαδιστική ικανοποίηση από τον πόνο του». Το καθήκον μας λοιπόν θα ήταν να μαντέψουμε ποιος ή τι είναι αυτό το υποκατάστατο αντικείμενο. Τι μισούμε κατά τρόπο ώστε να μπορέσουμε να διατηρήσουμε την εξιδανίκευση της ρομαντικής αριστερής υπόσχεσης;

Δύο οικείες απαντήσεις ξεπηδάνε από πρόσφατους καυγάδες και κατηγορίες ενάντια στην αριστερά. Η πρώτη είναι ένα σύνολο κοινωνικών και πολιτικών μορφωμάτων που είναι γνωστά με ποικίλα ονόματα, όπως πολιτιστικές πολιτικές ή πολιτικές της ταυτότητας. Εδώ, η συμβατική κατηγορία από μία μερίδα της αριστεράς είναι ότι πολιτικά κινήματα που είναι ριζωμένα στην πολιτιστική ταυτότητα – φυλετική, σεξουαλική, εθνοτική ή έμφυλη- όχι μόνο αποφεύγει να αναφερθεί στη θεμελιώδη δομή της νεωτερικότητας, τον καπιταλισμό, και το θεμελιώδες του μόρφωμα, τις κοινωνικές τάξεις, αλλά επιπλέον κατακερματίζουν την πολιτική ενέργεια και τα ενδιαφέροντα της αριστεράς κατά τρόπο ώστε γίνεται αδύνατη η συγκρότηση συνασπισμού. Ο δεύτερος ένοχος επίσης έχει διάφορα ονόματα – μεταδομισμός, ανάλυση λόγου, μεταμοντερνισμός, λογοτεχνική θεωρία του συρμού που παρουσιάζεται ως πολιτική ανάλυση. Μαζί ή χωριστά, τα δύο αυτά φαινόμενα κρίνονται υπεύθυνα για τον αδύναμο, κατακερματισμένο και αποπροσανατολισμένο χαρακτήρα της σύγχρονης αριστεράς. (...) είμαστε [όμως] υποχρεωμένοι να ρωτήσουμε: ποιες πτυχές της αριστερής ανάλυσης ή ορθοδοξίας έχουν πια περιέλθει σε μαρασμό, αλλά οι οπαδοί τους προστατεύονται από τον κίνδυνο να το αναγνωρίσουν με το να στρέφουν την προσοχή τους σε διαρκείς επιπλήξεις ενάντια στις πολιτικές της ταυτότητας και το μεταμοντερνισμό;

Brown –cont.

- Freud again: “If the love for the object –a love which cannot be given up though the object itself is given up- takes refuge in narcissistic identification, then the hate comes into operation on this substitutive object, abusing it, debasing it, making it suffer and deriving sadistic satisfaction from its suffering”. Now our challenge would be to figure out who or what is this substitutive object. What do we hate that we might preserve the idealization of our romantic Left promise?
- Two familiar answers emerge from recent quarrels and reproaches on the Left. The first is a set of social and political formations variously known as cultural politics or identity politics. Here the conventional charge from one portion of the Left is that political movements rooted in cultural identity – racial, sexual, ethnic, or gendered- not only elide the fundamental structure of modernity, capitalism, and its fundamental formation, class, but also fragment Left political energies and interests such that coalition building is impossible. The second culprit also has various names –post-structuralism, discourse analysis, postmodernism, trendy literary theory got up as political analysis. Together or separately, these two phenomena are held responsible for the weak, fragmented, and disoriented character of the contemporary Left. [...] We are forced to ask: What aspects of Left analysis or orthodoxy have wilted on the vine for its adherents, but are safeguarded from this recognition through the scornful attention heaped on identity politics and poststructuralism?

Massimo Recalcati

Lo stile politico della paranoia. Note psicoanalitiche sull'invidia della vita

Forme di vita 4/2005

Η παράνοια σκιαγραφείται ως μία άτεγκτη αντιμετώπιση της αμφιθυμίας. Το χωριστικό καθεστώς της την οδηγεί σε μια μοιραίως φαντασιακή ερμηνεία της συμβολικής τάξης. Η διάκριση μεταξύ αγαθού και κακού, μεταξύ καλού και επιβλαβούς, μεταξύ φίλου και εχθρού, στερείται μεσολαβήσεων: ο δεσμός της ομάδας που κυριαρχείται από αυτό το θέμα είναι ένας δεσμός που σκληρύνεται αμυντικά πάνω στην αντίθεση εσωτερικό-εξωτερικό, φίλος-εχθρός, οικείο-ξένο. Το αποτέλεσμα αυτής της σκλήρυνσης είναι ότι η δημιουργικότητα στερεύει, θυσία στην υπεράσπιση της απειλούμενης ταυτότητας. Ενσκήπτει η απειλή του ξένου και η ομάδα, αντί να υποκειμενοποιήσει το ξένο ως το «δικό της» κακόν, το προβάλλει προς το εξωτερικό, προς το αντικείμενο που μισεί. Όσο πιο μονολιθική είναι η προβολή, τόσο πιο μονολιθική είναι η σχάση που διατηρεί την ομάδα σε απόσταση από το δικό της κακόν και που, κατά συνέπεια, σταματά την κίνηση δημιουργικής ανάπτυξης της ίδιας της ομάδας. Είμαστε εδώ ενώπιον ενός νόμου που ορίζει τη συμπληρωματική λειτουργία κάθε θεσμού και κάθε κοινωνικού δεσμού: πώς είναι δυνατό η απαραίτητη επιβεβαίωση μιας ιδιαιτερότητάς μας να μην εξελιχθεί αναγκαία προς μία παρανοϊκή υπεράσπισή της; Πώς είναι δυνατό, με άλλους όρους, να χαράξουμε το όριο της ταυτότητας χωρίς να εξωτερικεύουμε στον άλλο-εχθρό την αμφιθυμία, άρα τη συστατική διαίρεση της ταυτότητας; Το ανήκειν είναι ουσιώδες για να ορίσουμε μία ταυτότητα, αλλά, όπου αυτό τείνει να σκληρύνεται (παρανοϊκά), εκβάλλει αναπόφευκτα σε ένα κλείσιμο απέναντι στον Άλλο και, άρα, σε μία προοδευτική στείρωσή της.

Lo stile politico della paranoia - συνέχεια

Αυτό στο οποίο τείνει το πολιτικό ύφος της παράνοιας είναι να ξεχωρίσει ριζικά το Ίδιο από το Άλλο μετατρέποντας το Άλλο σε τόπο μιας δυσοίωνης απόλαυσης από την οποία το Ίδιο καλείται να προστατευθεί. Έτσι, το Ίδιο αμύνεται κάνοντας αδιαπέραστο το σύνορό του, ενώ η αμφιθυμία δείχνει αντίθετα ότι τα σύνορα (μεταξύ φίλου και εχθρού) είναι αναγκαίως διαπλεκόμενα. Στην παράνοια λοιπόν δεν υπάρχει αμφιθυμία, αλλά επίλυση της αμφιθυμίας μέσω μονόπλευρης άρνησης. Η παρανοϊκή υπεράσπιση της ταυτότητας αποβλέπει να καταστήσει ανέφικτη κάθε ανάμιξη με την ετερότητα. Το σύνορο δεν είναι πορώδες αλλά πυκνώνει κατά τρόπο στείρο. Στερημένη όμως από τη διέλευσή της προς τον Άλλο, η ισχύς της ταυτότητας να αμυνθεί κενώνεται ανεπανόρθωτα. Η παρανοϊκή άμυνα αρρωσταίνει λόγω υπερβολής του ταυτόσημου. Κάθε συμβολική κίνηση οικειοποίησης του εχθρικού αντικειμένου ως αποτέλεσμα μιας πολιτικής του Ίδιου αφήνει χώρο για τη φαντασιακή πυροδότηση της αμυντικής καταδίωξης απέναντι στην υποτιθέμενη διωκτική ισχύ του Άλλου.